ललितपुर जिल्लाका कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन

अस्मिता थापा मगर
परीक्षा क्रमाङ्क : २८०५६५/०७३
त्रि.वि.दर्ता नं. : ९-२-१६७-२३-२००९

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा
विभागअर्न्तगत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको
(नेपा. शि ५४४) पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ
प्रस्तुत

शोधपत्र

२०७३/२०१६

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौँ

प्रतिबद्धता पत्र

यस शोध प्रतिवेदनभित्रका सामग्री कहीँ कतैबाट साभार गरिएका होइनन् । यसका कुनै पनि अंश अन्य प्रयोजनका लागि उपयोग र प्रकाशनमा आएका पनि छैनन् । तसर्थ यो शोध प्रतिवेदन नितान्त मौलिक भएको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

....

अस्मिता थापा मगर

शोधार्थी

मिति : २०७३/०९/०५

शोधनिर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशात्र सङ्काय, नेपाली शिक्षाअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको नेपा.शि. ५४४ (शोधपत्र) पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ तयार पारिएको प्रस्तुत **'ललितपुर जिल्लाका कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन'** शीर्षकको यो शोधपत्र शोधार्थी अस्मिता थापा मगरले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको प्रस्तुत शोधपत्रबाट म सन्तुष्ट भएकाले मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

....

उपप्रा. मुरलीधर घिमिरे

(**शोधनिर्देशक**)

मिति : २०७३/०९/०६

Dec 21, 2016

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

त्रि.वि.कीर्तिपुर

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली शिक्षा स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको नेपा.शि. ५४४ (शोधपत्र) पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि छात्रा अस्मिता थापा मगरद्वारा **'ललितपुर जिल्लाका कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन'** शीर्षक शोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिका लागि उपयुक्त भएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

क्र.स.	**नाम**	**हस्ताक्षर**
१.	प्रा.डा.रामप्रसाद भट्टराई (विभागीय प्रमुख)	....
२.	सहप्रा.डा.ऋषिराम शर्मा (शोध विशेषज्ञ)	....
३.	उपप्रा. मुरलीधर घिमिरे (शोधनिर्देशक)	....

मिति : २०७३/०९/२२

Jan 06, 2017

कृतज्ञता ज्ञापन

शोधपत्र तयार गर्ने कार्य आफैंमा एक महत्त्वपूर्ण, गहन र जटिल प्रक्रिया हो । कुनै पनि कार्य सम्पन्न गर्दा धैर्य, लगनशीलता र कडा मिहेनतको आवश्यकता पर्दछ । 'ललितपुर जिल्लाका कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन' शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मैले मेरा श्रद्धेय गुरु उपप्रा. श्री मुरलीधर घिमिरेको निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्ने सन्दर्भमा कुशल निर्देशन गर्नु भएकोमा सर्वप्रथम उहाँप्रति म हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । त्यसैगरी शोधलेखनका क्रममा अमूल्य सुझाउ र सल्लाह दिनहुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराईप्रति पनि म कृतज्ञ छु । शोध शीर्षक चयनदेखि शोधपत्र लेखनका क्रममा निरन्तर सल्लाह दिनुहुने निवर्तमान विभागीय प्रमुख प्रा.डा रामनाथ ओझा तथा आदरणीय गुरुहरू प्रा.डा.पारसमणि भण्डारी, प्रा.डा राजेन्द्र पौडेल, सहप्रा. श्री रविकिरण अधिकारी, सहप्रा.डा.माधवप्रसाद पौडेल, सहप्रा.डा. कुश्मिला भट्टराई, डा.राजेन्द्र खनाल र डा. बुद्धराज खनिया तथा आदरणीय दिदी तारा अधिकारीप्रति म कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

सामग्री सङ्कलनका क्रममा विशेष सहयोग पुऱ्याउनुहुने सानोठिमी क्याम्पसमा प्राध्यापनरत गुरुआमा श्री भारती अधिकारी, सम्बन्धित विद्यालयका प्र.अ, शिक्षक र विद्यार्थीहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु । उज्ज्वल भविष्यको कामना गरी मेरो पढाइ र प्रगतिको निरन्तरताका लागि आर्थिक सहयोग जुटाउनुहुने ममतामयी आमा मान कुमारी मगर, आदरणीय दाजुहरू भीमबहादुर र हेमबहादुर थापा मगर, विशेष सहयोग गर्नुहुने मित्र श्री भविन्द्र गलामी तथा सहपाठी मित्र गिता तिमिल्सेनाप्रति म सदैव ऋणी छु । शोधपत्र लेखनमा प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने प्यारा भतिजा युवराज थापा मगरलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै प्रस्तुत शोधपत्रलाई छिटो, छरितो एवम् शुद्ध रूपमा टङ्कन गरिदिनुहुने एजुकेशन डेक्स्टपका श्री विपिन सुवेदीप्रति विशेष आभार प्रकट गर्दछु । अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको उचित मूल्याङ्कनका लागि त्रि.वि. नेपाली शिक्षा विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

....

अस्मिता थापा मगर

(शोधार्थी)

शोधशार

शोधशीर्षक : 'ललितपुर जिल्लाका कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन'

शोधार्थी : अस्मिता थापा मगर

शोधनिर्देशक : उपप्रा. मुरलीधर घिमिरे

विभाग/क्याम्पस : नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, त्रि.वि. कीर्तिपुर, काठमाडौँ ।

शैक्षिक सत्र : २०७२/०७३

अध्याय : सात

पृष्ठ सङ्ख्या : १७+८७+१६

शोधको उद्देश्य

प्रस्तुत शोधका उद्देश्यहरू निम्नलिखित छन् :

- ललितपुर जिल्लाका कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको समग्र वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन गर्नु,
- लैङ्गिकताका आधारमा उक्त विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गर्नु र
- विद्यालय प्रकृतिका आधारमा ती विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गर्नु ।

अध्ययन विधि र प्रक्रिया

ललितपुर जिल्लाका कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन शीर्षकको शोधकार्य विद्यार्थीहरूसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित भएकाले विद्यार्थीहरूलाई केन्द्रबिन्दु मानेर यसमा क्षेत्रीय अध्ययन विधि अपनाइएको छ । सामग्री सङ्कलनका क्रममा ललितपुर जिल्लाका विद्यार्थीहरूलाई अध्ययन क्षेत्रका रूपमा लिइएको छ भने प्रतिनिधि क्षेत्रका रूपमा उक्त जिल्लाको उपमहानगरपालिकालाई लिइएको छ । ललितपुर जिल्लाका कक्षा नौमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई पूर्ण जनसङ्ख्या मानी उपमहानगरपालिका भित्रका

पाँच सामुदायिक र पाँच संस्थागत गरी दशवटा विद्यालयका सयजना विद्यार्थीहरूलाई प्रतिनिधि जनसङ्ख्याका रूपमा छनोट गरी सामग्री सङ्कलन गरिएको छ । सामग्री सङ्कलनका क्रममा व्याकरणात्मक कोटिहरू लिङ्ग, वचन, पुरुष, आदर, काल, पक्ष, भाव, वाच्य, कारक, ध्रुवीयता तथा वाक्यमा कर्ता र क्रियाबिचको पदसङ्गति, नाम र सर्वनामबिचको पदसङ्गति, विशेषण र विशेष्यबिचको पदसङ्गति तथा भेदक र भेद्यबिचको पदसङ्गतिलाई आधार मानी प्रश्नपत्र निर्माण गरी लिखित परीक्षा सञ्चालन गरिएको छ । विद्यार्थीहरूलाई प्रश्नपत्रमै उत्तर लेख्न लगाई तिनलाई सामग्रीको रूपमा सङ्कलन गरिएको छ । सङ्कलित सामग्रीको परीक्षणका लागि मूल्याङ्कनको आधार तयार पारी उत्तरपुस्तिका परीक्षण गरी प्राप्ताङ्क निकाली उक्त प्राप्ताङ्कलाई विभिन्न श्रेणीमा विभाजन गरी तालिकाबद्ध समेत गरिएको छ । यसरी प्राप्त तथ्याङ्कको जनसङ्ख्यालाई प्रतिशत, मध्यमान, मानक विचलन र वृत्तचित्रको आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । विद्यार्थीले लेखेका उत्तरहरूलाई प्राथमिक स्रोत सामग्री मानिएको छ भने वाक्यगठनसँग सम्बन्धित पुस्तक, लेख र शोधपत्रलाई द्वितीयक स्रोत सामग्रीका रूपमा उपयोग गरिएको छ ।

शोध निष्कर्ष

- समग्र विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताका आधारमा विश्लेषण गर्दा ६० देखि माथि अङ्क प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या ४५ रहनुले समग्र विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता राम्रो रहेको पाइन्छ ।
- समग्र विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताका दृष्टिले अध्ययन गर्दा १० देखि माथि अङ्क प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या ५३ रहनुले स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमतास्तर राम्रो रहेको छ ।
- समग्र विद्यार्थीहरूको व्याकरणात्मक कोटिका आधारमा वाक्यगठन क्षमतालाई अध्ययन गर्दा कारकमा सबैभन्दा बढी त्रुटि भएको र आदरमा सबैभन्दा राम्रो गरेको पाइन्छ ।
- छात्र र छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमताको आधारमा ६० देखि माथिको अङ्क प्राप्त गर्ने छात्रतर्फ २३ र छात्रातर्फ २८ जना सङ्ख्या रहेकाले छात्रको तुलनामा छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमता राम्रो रहेको पाइन्छ ।

- मध्यमानका आधारमा छात्र र छात्राहरूको मध्यमानमा ११.२ प्रतिशतले छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमता धेरै र छात्रहरूको वाक्यगठन क्षमता कम रहेकाले छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमता राम्रो रहेको छ ।

- वृत्तचित्रको मध्यमान प्रतिशतका आधारमा छात्रहरूको वाक्यगठन क्षमताभन्दा छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमताको प्रतिशत धेरै रहेकाले राम्रो छ ।

- मध्यमानका आधारमा छात्र र छात्राहरूको मध्यमानमा १.६ प्रतिशतले मात्र छात्राहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमता धेरै र छात्रहरूको क्षमता कम रहेकाले छात्र र छात्राहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमतामा खासै ठुलो अन्तर देखिदैन ।

- वृत्तचित्रको मध्यमान प्रतिशतका आधारमा छात्रहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताभन्दा छात्राहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखनको क्षमताको प्रतिशत धेरै रहेकाले राम्रो रहेको छ ।

- वाक्यका विभिन्न व्याकरणात्मक कोटिका आधारमा छात्र र छात्राहरूको प्रयोगलाई हेर्दा छात्रतर्फ आदरमा धेरै राम्रो रहेको र कारकमा धेरै त्रुटि भएको पाइन्छ भने छात्रातर्फ वचनमा धेरै राम्रो र कारकमा धेरै त्रुटि गरेको पाइन्छ । छात्रतर्फ व्याकरणात्मक कोटिहरूका आधारमा वाक्यगठन क्षमता हेर्दा आदरमा र छात्रातर्फ वचनमा राम्रो रहेको पाइन्छ ।

- सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमतालाई तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गर्दा सामुदायिकतर्फ ६० प्रतिशतभन्दा माथि अङ्क प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरू २४ र संस्थागततर्फ २८ जना रहेकाले सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता राम्रो रहेको पाइन्छ ।

- मध्यमानका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तुलनात्मक रूपमा अध्ययन गर्दा सामुदायिक विद्यालयको तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता राम्रो रहेको छ ।

- वृत्तचित्रको मध्यमान प्रतिशतका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताभन्दा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको क्षमताको प्रतिशत धेरै रहेकाले राम्रो छ ।

विषयसूची

पृष्ठ सङ्ख्या

अध्याय एक : शोधपरिचय		**१–६**
१.१	विषय परिचय	१
१.२	समस्याकथन	२
१.३	शोधको उद्देश्य	२
१.४	शोधको सान्दर्भिकता र उपादेयता	३
१.५	शोधको सीमाङ्कन	३
१.६	शोधपत्रको रूपरेखा	४
अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा र सैद्धान्तिक अवधारणा		**७–३७**
२.१	पूर्वकार्यको समीक्षा	७
	२.१.१ पुस्तक समीक्षा	७
	२.१.२ शोध समीक्षा	११
२.२	पूर्वकार्यको समीक्षाको महत्त्व	१८
२.३	अवधारणात्मक ढाँचा	१९
	२.३.१ वाक्यको परिचय	१९
	२.३.२ वाक्यगठन क्षमता	२०
	२.३.३ वाक्यगठनमा प्रभावपार्ने व्याकरणात्मक कोटिहरू	२२
	२.३.४ पदसङ्गति र प्रकार	३५
	२.३.५ वाक्यगठन शिक्षणको आवश्यकता	३६
२.४	निष्कर्ष	३७

अध्याय तिन : अध्ययन विधि र प्रक्रिया **३८–४४**

३.१ अध्ययन विधि ३८

३.२ जनसङ्ख्याको पहिचान ३८

३.३ नमुना छनोट ३९

३.४ सामग्री सङ्कलन ३९

३.४.१ प्राथमिक स्रोत ३९

३.४.२ द्वितीयक स्रोत ३९

३.५ पूर्वपरीक्षण ४०

३.६ सामग्री मानकीकरण ४०

३.७ परीक्षण कार्यान्वयन ४०

३.८ तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण ४०

३.९ प्रस्तुत अध्ययनमा साङ्ख्यिकीको प्रयोग ४२

३.९.१ तालिकीकरण ४२

३.९.२ वृत्तचित्र ४२

३.९.३ मध्यमान ४२

३.९.४ मानक विचलन ४३

३.१० निष्कर्ष ४४

अध्याय चार : समग्र विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन **४५–५१**

४.१ पृष्ठभूमि ४५

४.२ समग्र विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता ४५

४.३ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता ४६

४.४ समग्र विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमता ४७

४.५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्य लेखन क्षमता ४८

४.६ समग्र विद्यार्थीहरूको व्याकरणात्मक कोटिको प्रयोग क्षमता ४९
४.७ निष्कर्ष ५१
अध्याय पाँच : लैङ्गिकताको आधारमा विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन ५२–६५
५.१ पृष्ठभूमि ५२
५.२ विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता ५२
५.२.१ छात्रहरूको वाक्यगठन क्षमताका ५२
५.२.२ छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमता ५३
५.२.३ छात्र र छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमताको तुलना ५४
५.२.४ छात्र र छात्राहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तुलना ५५
५.३ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्रहरूको वाक्यगठन क्षमता ५६
५.४ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमता ५७
५.५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमताको तुलना ५८
५.६ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको स्वतन्त्रवाक्य लेखन क्षमताको तुलना ५९
५.७ व्याकरणात्मक कोटिका आधारमा छात्र र छात्राको वाक्यगठन क्षमताको तुलना ६१
५.८ निष्कर्ष ६५
अध्याय छ : विद्यालयको प्रकृतिका आधारमा विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको अध्ययन ६६–८०
६.१ पृष्ठभूमि ६६
६.२ विद्यालय प्रकृतिका आधारमा विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता ६६
६.२.१ सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता ६६
६.२.२ संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता ६७

६.२.३ सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तुलना ६८

६.२.४ सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तुलना ७०

६.३ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता ७१

६.४ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमता ७२

६.५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तुलना ७३

६.६ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तुलना ७५

६.७ वाक्यका विभिन्न व्याकरणात्मक कोटिका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको तुलना ७६

६.८ निष्कर्ष ८०

अध्याय सात : सारांश, निष्कर्ष र उपयोगिता **८१–८७**

७.१ सारांश ८१

७.२ निष्कर्ष ८३

७.३ उययोगिता ८७

७.३.१ नीतिगत उपयोगिता ८७

७.३.२ प्रयोगगत उपयोगिता ८७

सन्दर्भ सामग्री सूची

परिशिष्ट

व्यक्तिवृत्त

तालिका सूची

क्र. स.	तालिका शीर्षक	पृष्ठ सङ्ख्या
१	लिङ्गको वर्गीकरण	२३
२	वचनको वर्गीकरण	२४
३	पुरुषको वर्गीकरण	२५
४	आदरको वर्गीकरण	२६
५	कालको वर्गीकरण	२७
६	पक्षको वर्गीकरण	२८
७	अधिकारी, २०५३ : ८७ अनुसार भावको प्रकार	२९
८	बराल र एटम (२०७३) अनुसार	२९
९	वाच्यको वर्गीकरण	३०
१०	कतृवाच्यको उदाहरण	३१
११	अर्थ र कार्यका आधारमा कारकको वर्गीकरण	३२
१२	रूपतत्त्वको आधारमा कारकको वर्गीकरण	३३
१३	कारकको वर्गीकरण	३३
१४	ध्रुवीयताको उदाहरण	३४
१५	समग्र विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क	४५
१६	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क	४६
१७	समग्र विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तथ्याङ्क	४७
१८	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तथ्याङ्क	४८
१९	समग्र विद्यार्थीहरूका कोटिको प्रयोग क्षमताको तथ्याङ्क	४९
२०	छात्रहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क	५२
२१	छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क	५३
२२	छात्र र छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क	५४

२३ छात्र र छात्राहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तथ्याङ्क ५५
२४ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्रहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ५६
२५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ५७
२६ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ५८
२७ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र र छात्राहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तथ्याङ्क ६०
२८ व्याकरणात्मक कोटिका आधारमा छात्र र छात्राको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ६१
२९ सामुदायिक विद्यालका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ६६
३० संस्थागत विद्यालका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ६७
३१ सामुदायिक र संस्थागत विद्यालका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ६८
३२ सामुदायिक र संस्थागत विद्यालका विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तथ्याङ्क ७०
३३ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक विद्यालका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ७१
३४ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा संस्थागत विद्यालका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ७२
३५ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ७३
३६ मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालका विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको तथ्याङ्क ७५
३७ व्याकरणात्मक कोटिका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको तथ्याङ्क ७७

वृत्तचित्र सूची

क्र. स.		शीर्षक	पृष्ठ सङ्ख्या
वृत्तचित्र सङ्ख्या १	:	छात्र र छात्रा विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको मध्यमान प्रतिशतको वृत्तचित्र	५९
वृत्तचित्र सङ्ख्या २	:	छात्र र छात्रा विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको मध्यमान प्रतिशतको वृत्तचित्र	६०
वृत्तचित्र सङ्ख्या ३	:	सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको वाक्यगठन क्षमताको मध्यमान प्रतिशतको वृत्तचित्र	७४
वृत्तचित्र सङ्ख्या ४	:	सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको स्वतन्त्र वाक्यलेखन क्षमताको मध्यमान प्रतिशतको वृत्तचित्र	७६

सङ्क्षेपीकृत सूची

सङक्षेपीकृत रूप		पूर्ण रूप
उपप्रा.	:	उपप्राध्यापक
क.सं.	:	क्रम सङ्ख्या
प्र.	:	प्रतिशत
त्रि.वि.	:	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपा.शि.	:	नेपाली शिक्षा
वि.सं.	:	विद्यार्थी सङ्ख्या
संङ्.	:	सङ्ख्या
प्रा.डा.	:	प्राध्यापक डाक्टर
नं.	:	नम्बर
मा.वि.	:	माध्यमिक विद्यालय
उ.मा.वि.	:	उच्चमाध्यमिक विद्यालय
वि.	:	विद्यालय
०	:	डिग्री
स.	:	सही
वि.स.	:	विषयवस्तु
शु.	:	शुद्धता

शोधमा प्रयुक्त पारिभाषिक पद, पदावली र तिनको सान्दर्भिक अर्थ

१	अतिउच्चस्तर	:	८० देखि माथिको अङ्क प्राप्त गर्ने
२.	उच्चस्तर	:	६० देखि ७९ सम्मको अङ्क प्राप्त गर्ने
३.	निम्नस्तर	:	१ देखि ३९ सम्म अङ्क प्राप्त गर्ने
४.	पूर्वकार्य	:	यस शोधभन्दा पहिले गरिएका सम्बन्धित अध्ययन अनुसन्धान
५.	मध्यस्तर	:	४० देखि ५९ सम्मको अङ्क प्राप्त गर्ने
६.	मध्यमान	:	बिचको मान अर्थात् मध्यक
७.	मानक विचलन	:	मध्यमानबाट देखिने औसत भिन्नता
८.	संस्थागत विद्यालय	:	सरकारद्वारा अनुदान प्राप्त कम्पनी ऐनअन्तर्गत निजीस्तरमा सञ्चालित विद्यालय
१०.	सामुदायिक विद्यालय	:	सरकारी अनुदानमा आधारित तथा समुदायद्वारा सञ्चालित विद्यालय